

Autobiografia spotkań międzykulturowych dla młodszych uczniów

Wskazówki dla osób wspierających uczenie się
(nauczycieli, edukatorów, przedstawicieli
organizacji pozarządowych)

Wydział Polityki Językowej

Autobiografia spotkań międzykulturowych
dla młodszych uczniów • Wskazówki dla osób wspierających uczenie się

Autobiografia spotkań międzykulturowych

Autorzy

Michael Byram, Martyn Barrett, Julia Ipgrave
Robert Jackson, Maria del Carmen Méndez Garcia

Współpraca

Eithne Buchanan-Barrow, Leah Davcheva
Peter Krapf, Jean-Michel Leclercq

Projekt graficzny wydania angielskiego

Anne Habermacher

Przekład z języka angielskiego

Maciej Kositorny

Opracowanie graficzne wydania polskiego

Paweł Jaros

Redakcja merytoryczna wydania polskiego

Katarzyna Koszewska

Redakcja

Marta Höffner

Konsultacja

Ewa Bobińska, Olena Styslavska

OŚRODEK ROZWOJU EDUKACJI
Warszawa 2011

Autobiografia spotkań międzykulturowych to odpowiedź na zalecenia Rady Europy zawarte w Białej Księdze Dialogu Międzykulturowego *Żyjemy razem równi w godności* (<http://www.coe.int/dialogue>). W rozdziale 5.3 zatytułowanym *Uczenie się i nauczanie kompetencji międzykulturowych*, w paragrafie 152 czytamy:

„Należy stworzyć dodatkowe materiały metodyczne, które pomogą uczniom kształtować umiejętności bazujące na samodzielności, w tym umiejętności dotyczące krytycznej refleksji nad własnymi reakcjami i postawami wobec swoich doświadczeń z innymi kulturami”.

Rada Europy to międzyrządowa organizacja polityczna, powołana do życia w 1949 roku, jej stałą siedzibą jest Strasburg (Francja). Celem Rady jest zagwarantowanie demokracji, poszanowania praw człowieka oraz sprawiedliwości w Europie. Obecnie jej misja obejmuje 800 milionów ludzi w 47 państwach. Rada Europy pragnie ukształtować Europę, w której będzie podzielany wspólny system wartości, obejmujący także tolerancję, akceptację i szacunek dla różnicowania etnicznego i językowego.

Pakiet edukacyjny *Autobiografia spotkań międzykulturowych* został opracowany na zlecenie Wydziału Polityki Językowej Rady Europy.

Poglądy wyrażane w tej publikacji i załączonych do niej dokumentach przedstawiane są na odpowiedzialność autorów i niekoniecznie odzwierciedlają stanowisko Rady Europy.

Wszystkie prawa do tej publikacji należą do Rady Europy.
Niniejsze tłumaczenie zostało opublikowane na mocy umowy z Radą Europy.

Wydanie w języku angielskim:
Autobiography of Intercultural Encounters
© Council of Europe, March 2009

Wydanie w języku polskim:
Autobiografia spotkań międzykulturowych
© Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa 2011

Materiały zawarte w publikacji można reprodukować w celach niekomercyjnych, pod warunkiem poprawnego podania ich źródła.

Żadna część niniejszej publikacji nie może być reprodukowana i rozpowszechniana w celach komercyjnych w jakiegokolwiek formie elektronicznej (CD-ROM, Internet itp.) lub mechanicznej (fotokopia, nagranie, wszelkie systemy przechowywania danych itp.) bez pisemnej zgody Wydziału Informacji Publicznej i Publikacji (publishing@coe.int) Dyrektoriatu ds. Komunikacji Rady Europy.

ISBN 978-83-62360-96-3

Autobiografia spotkań międzykulturowych

wersja dla młodszych uczniów

Wskazówki dla osób wspierających uczenie się

Czym jest Autobiografia?

„Autobiografia” ma pomóc dzieciom, które uczestniczyły w spotkaniu międzykulturowym, w analizie jednego konkretnego doświadczenia tego rodzaju. Analiza ta opiera się na odpowiedziach udzielonych na pytania, które dotyczą różnych aspektów spotkania międzykulturowego.

Spotkanie międzykulturowe polega na kontakcie osobistym osób pochodzących z różnych środowisk kulturowych. Dziecko może podjąć analizę swojego spotkania z kimś, kto pochodzi z innego kraju czy innego regionu Polski albo z osobą mówiącą innym językiem, członkiem innej grupy etnicznej czy wyznawcą innej religii.

Doświadczenia międzykulturowe, które dzieci wybiorą do omówienia, mogą być dla nich na tyle istotne, że doprowadzą do rozbudzenia w nich świadomości różnic kulturowych, dlatego też część z bardziej złożonych pytań zawartych w *Autobiografii* została opracowana właśnie pod kątem takiej możliwości. Inne omówienia mogą dotyczyć przeżyć związanych z kontaktem z cudzoziemcem, jak np.: kupno bochenka chleba w sklepie za granicą lub sytuacji, w której obcokrajowiec zapytał na ulicy o drogę. W takich wypadkach niektóre z pytań są zazwyczaj zbędne i należy je po prostu pominąć, jeśli nie mają związku z danym spotkaniem.

Istnieją dwie wersje „Autobiografii”:

- **niniejsza wersja dla młodszych dzieci**, w której uproszczono nieco język i pominięto pewne, bardziej złożone zagadnienia;
- **wersja standardowa**, przeznaczona dla starszych uczniów.

Decyzję dotyczącą wyboru właściwej wersji powinien podjąć nauczyciel pracujący z uczniami.

Autobiografii przyświecają dwa powiązane ze sobą cele:

- **samoocena**: ukierunkowanie osób uczących się na analizę własnych reakcji na konkretne spotkanie, co umożliwi im spojrzenie z perspektywy czasu na swoje doświadczenia w tej sferze oraz na własną ocenę tych doświadczeń i zdobycie większej wiedzy o sobie;
- **nauczanie i uczenie się**: zachęcenie nauczycieli do wykorzystania poradnika metodycznego, który ułatwi uczniom refleksję i analizę i umożliwi refleksyjną naukę.

Jak korzystać z Autobiografii?

Nie ma żadnych sztywnych reguł określających sposób korzystania z „Autobiografii” – można ją stosować zarówno w warunkach edukacji formalnej w klasie szkolnej, jak i w nauczaniu nieformalnym, w miejscu i w czasie wybranym przez ucznia.

Autobiografia może być wykorzystywana podczas zajęć grupowych lub indywidualnych odbywających się pod nadzorem nauczyciela – ten wariant polega na nauczaniu i uczeniu się. Starsze dzieci *Autobiografię* mogą stosować samodzielnie. Jest to sposób samoceny – wtedy staje się ona pewnego rodzaju dziennikiem lub pamiętnikiem, który w zamierzeniu ma pozostać poufny.

Autobiografia może też być wykorzystywana przez nauczycieli czy inne osoby wspierające proces uczenia się w rozmowach z dziećmi, podczas których omawia się kwestię spotkań międzykulturowych – ta możliwość również polega na nauczaniu i uczeniu się.

Sposób zastosowania będzie zależeć od jednego lub kilku czynników:

- włączenia *Autobiografii* do programu nauczania i wariantu jej włączenia;
- wyrażonego przez ucznia życzenia zachowania poufności;
- wieku uczniów i ich ewentualnego zapotrzebowania na pomoc osób dorosłych w zrozumieniu języka oraz pytań zawartych w *Autobiografii*;
- osiągniętego przez uczniów poziomu umiejętności czytania i pisania – czy uczniowie są w stanie samodzielnie zapisać swoje odpowiedzi, czy może wygodniej im odpowiadać na pytania zadawane w trakcie rozmowy z osobą dorosłą albo z rówieśnikami.

W miarę upływu czasu młodsi uczniowie mogą zmieniać swoje preferencje w korzystaniu z *Autobiografii*. Początkowo najprawdopodobniej będą odpowiadać na pytania zadawane przez osoby dorosłe, następnie – gdy już podszkółą się w czytaniu i pisaniu – mogą samodzielnie pracować z wersją przeznaczoną dla młodszych dzieci, by ostatecznie sięgnąć po wersję standardową.

Autobiografię można stosować elastycznie!

Należy podkreślić, że *Autobiografia* jest pomocą metodyczną, którą daje się z łatwością adaptować i dostosowywać do konkretnych sytuacji i potrzeb. Umożliwia to wybranie wariantu odpowiadającego uczniom korzystającym z *Autobiografii* i który jest dla nich najbardziej wartościowy.

Przykładowe modyfikacje:

- nie zawsze trzeba zadawać wszystkie pytania i wypowiadać każdą sugestię zawartą w *Autobiografii* – warto czasami ograniczyć się tylko do tych, które są pomocne lub mają związek z konkretnym, analizowanym doświadczeniem;
- poszczególne pytania można zmieniać i dostosowywać tak, by wypadały naturalnie i pasowały do języka używanego przez dzieci;
- dodatkowe pytania dotyczące podjętych działań można zadać wtedy, gdy rzeczywiście odnoszą się do omawianego spotkania.

Najważniejszą zasadą *Autobiografii* jest porządek poruszanych problemów i kolejność zadawanych w ich obrębie pytań, o wiele mniejsze znaczenie ma natomiast sposób ich formułowania.

Oto kilka przykładowych scenariuszy możliwego zastosowania *Autobiografii*:

Po wakacjach

Po wakacjach, na które uczniowie szkół podstawowych wyjechali gdzieś dalej od domu (np. na obóz sportowy w innym regionie kraju lub za granicą), można sięgnąć po *Autobiografię*, by zachęcić dzieci do zastanowienia się nad konkretnymi przeżyciami z okresu wakacji. W takim wypadku wywiady indywidualne mogą zostać przeprowadzone przez nauczycieli lub wychowawców klasowych.

Po wycieczce szkolnej

Szkoły często organizują wycieczki do innych regionów kraju lub za granicę. Nauczyciele zazwyczaj starannie przygotowują swoich uczniów do tych wyjazdów, jednak równie ważne jest ułatwienie dzieciom przemyślenia swoich przeżyć już po powrocie do domu. Doświadczenia poszczególnych uczniów będą zapewne odmienne, mimo że wszyscy byli na tej samej wycieczce. *Autobiografia* może pomóc zindywidualizować refleksje. Co więcej, gdy już wszyscy uczniowie wypełnią swoje egzemplarze *Autobiografii*, to niewykluczone, że zechcą wymienić się między sobą przemyśleniami związanymi ze spotkaniami, w których uczestniczyli, oraz zastanowić się pod kierownictwem nauczyciela nad zróżnicowaniem tak nabytych doświadczeń. Może to powstrzymać dzieci przed nadmiernym uogólnianiem ich jednostkowych przeżyć.

Po jakimś bardziej znaczącym wydarzeniu

Autobiografię można zastosować jako pomoc wychowawczą podczas analizy reakcji uczniów na konkretne wydarzenie, np. obrzucanie się wyzwiskami o charakterze rasistowskim. Pracę tę można podjąć w klasie pod nadzorem nauczyciela lub też na osobności po zachęcie z jego strony. Wyniki mogą pozostać poufne lub być przedstawione innym uczniom w klasie. Zależy to od danej sytuacji i jej wychowawczych uwarunkowań.

Po spotkaniu z inną grupą kulturową

Może się zdarzyć, że do spotkania międzykulturowego dojdzie między grupami, a nie poszczególnymi osobami (np. wycieczka szkolna do miejsca kultu religijnego lub współpraca w ramach szkół partnerskich). W takim wypadku dyskusja grupowa z udziałem całej klasy może okazać się dobrym sposobem wymiany doświadczeń i poglądów.

Przykłady spotkań międzykulturowych można mnożyć bez liku.

W przypadku młodszych uczniów osoba dorosła (nauczyciel lub wychowawca) może wykorzystać niniejszą wersję „Autobiografii” jako podstawę do indywidualnych rozmów z dziećmi. Osoba rozmawiająca z uczniem może zrobić notatki z jego wypowiedzi lub nagrać rozmowę na potrzeby późniejszej transkrypcji. Jeśli „Autobiografia” zostanie zastosowana w taki sposób, rekomenduje się wówczas, aby:

- nie ponaglać rozmówcy;
- tolerować milczenie i przerwy w wypowiedziach dziecka, dając mu czas na namysł nad omawianym spotkaniem;
- pomijać poszczególne pytania, jeśli nie są one znaczące dla spotkania lub stosowne informacje zostały już udzielone;
- reformułować pytania, jeśli zachodzi taka potrzeba;
- podążać za wszystkimi interesującymi wątkami w wypowiedzi dziecka;
- zastosować plansze dołączone do *Autobiografii* w wersji dla młodszych uczniów (na planszach tych pokazano słowa opisujące następujące po sobie działy *Autobiografii*), tak aby na użytek dziecka nadać rozmowie pewną strukturę;
- wykorzystać ilustracje dołączone do wersji dla młodszych uczniów oraz tekst wprowadzający, który objaśnia koncepcję spotkań międzykulturowych, jeśli mogłoby to pomóc dziecku w zrozumieniu pytań i poruszanych zagadnień.
- zastosować inne ilustracje niż te załączone do *Autobiografii*, aby wyjaśnić znaczenie pojęcia spotkania międzykulturowego oraz ożywić prowadzoną z dzieckiem rozmowę na temat takiego spotkania.

Młodsze dzieci mogą mieć problemy z odpowiedzią na niektóre pytania zawarte w *Autobiografii*, przede wszystkim na te, w których prosi się o opisanie własnych uczuć i myśli lub odczuć i myśli osób spotkanych. Nie należy się martwić, jeśli nawet po podpowiedziach uczeń nie radzi sobie ze znalezieniem odpowiedzi. Celem wyzwań związanych z zadawaniem tych pytań jest skłonienie dziecka do przemyśleń, zachęcenie do refleksji i doskonalenie umiejętności związanych z wczuwaniem się w sytuację innych osób.

Oprócz rozmów indywidualnych istnieje wiele innych sposobów wykorzystania *Autobiografii*. Oto kilka propozycji:

- dzieci mogą w parach omawiać swoje odpowiedzi na poszczególne pytania;
- cała klasa może uczestniczyć w grupowej dyskusji na tematy poruszone w *Autobiografii*;
- jeśli dzieci mają problemy z werbalnym wyrażeniem swoich odczuć, można im wręczyć materiały dodatkowe (rysunki, kredki lub lalki), aby za ich pomocą mogły przekazać to, co one lub inne osoby czuły w trakcie spotkania;
- dzieci, które osiągnęły już odpowiedni poziom umiejętności czytania i pisania, mogą wypełnić *Autobiografię* samodzielnie, posługując się arkuszami załączonymi do wersji dla młodszych uczniów.

Nauczyciele mają swobodę wyboru takiego zastosowania *Autobiografii*, jakie według nich będzie najbardziej pożyteczne dla dzieci.

Dlaczego powstała Autobiografia?

Za opracowaniem *Autobiografii* przemawiały trzy argumenty:

- wydarzenie wyjątkowe lub rzadko doświadczane może mieć długotrwały wpływ na nasze życie;
- pomoc metodyczna ułatwiająca przemyślenia dotyczące własnych doświadczeń, szczególnie ich rzadkich przypadków, może nadać tym przeżyciom głębszy sens;
- zmiany nie zawsze oznaczają postęp i na skutek swoich doświadczeń ludzie stają się czasami bardziej, a czasami mniej otwarci na inne kultury.

Charakter *Autobiografii* oraz poszczególne pytania i ich kolejność są pochodną modelu kompetencji międzykulturowych, który składa się z konkretnych elementów. Osoby korzystające z *Autobiografii* powinny znaleźć w niej zachętę do refleksji nad swoimi kompetencjami międzykulturowymi, rozważanymi pod kątem tych właśnie elementów, choć bez stosowania fachowej terminologii.

Jednakże nauczyciele będą w stanie lepiej pomóc osobom uczącym się, jeśli uzyskają wiedzę o tym, co kryje się za każdym pytaniem i jakie są poszczególne elementy kompetencji międzykulturowych. Zagadnienia te omówiono poniżej oraz w *Załączniku* do niniejszych uwag, a w samej *Autobiografii* przy każdym pytaniu znajdują się odpowiednie odniesienia.

Model kompetencji międzykulturowych

Postawy i uczucia

- Uznawanie tożsamości innych ludzi: dostrzeganie, że inni mają odmienne tożsamości, oraz akceptowanie wyznawanych przez nich wartości i poglądów.
- Szacunek dla odmienności: ciekawość innych ludzi i gotowość kwestionowania tego, co traktuje się jak oczywistość i co zazwyczaj uznawane jest za normalne.
- Empatia: umiejętność przyjmowania punktu widzenia innych ludzi, odtwarzanie ich sposobu myślenia i wczuwanie się w ich stany uczuciowe.
- Rozpoznawanie pozytywnych i negatywnych emocji oraz wiązanie ich z postawami i wiedzą.

Zachowanie

- Elastyczność: adaptowanie swojego zachowania do nowej sytuacji i tego, czego oczekują od nas inni.
- Wrażliwość na różne sposoby komunikowania się: rozpoznawanie różnych sposobów wypowiedzenia się i pozostałych form komunikacji, które występują w innych językach lub w innych odmianach tego samego języka.

Wiedza i umiejętności

- Wiedza o innych ludziach: znajomość faktów dotyczących innych ludzi, z którymi się spotykamy, wiedza o tym, dlaczego są oni tacy, jacy są.
- Poszerzanie wiedzy: wykorzystywanie szeregu umiejętności do zdobywania wiedzy o ludziach, z którymi się spotykamy – zadawanie pytań, wyszukiwanie informacji, korzystanie z tych umiejętności podczas spotkań zachodzących w czasie rzeczywistym.
- Interpretowanie i łączenie faktów ze sobą: rozumienie ludzi, miejsc i wydarzeń poprzez porównywanie ich do ludzi, miejsc i spraw znanych nam z własnego środowiska; dostrzeganie podobieństw i różnic.
- Krytycyzm: umiejętność postrzegania tego, co inni ludzie myślą i jak działają, dystansowanie się wobec własnych myśli i działań, umiejętność uzasadniania swoich ocen w obu tych sferach.
- Świadomość przyjmowanych przez siebie założeń, istnienia stereotypów i uprzedzeń.

Działanie

- Podejmowanie działań rozumianych jako konsekwencja pozostałych składowych – gotowość i umiejętność podejmowania razem z innymi ludźmi działań na rzecz zmian na lepsze.

Kwestie etyczne

Autobiografia proponuje realizację zajęć bazujących na wartościach zawartych w tym modelu, zachęcając osoby uczące się do przemyślenia swoich postaw, zachowań, wiedzy, umiejętności i podejmowanych działań. W pewnych sytuacjach (por. możliwe scenariusze w dziale *Jak korzystać z Autobiografii*) nauczyciele mogą użyć pytań, by pobudzić uczniów do głębszej i bardziej krytycznej refleksji nad swoimi doświadczeniami. W szczególności nauczyciele mogą próbować skłonić uczniów do zaangażowania się wraz z innymi osobami w działania mogące doprowadzić do zmian w nich samych i ich środowisku.

Podczas korzystania z *Autobiografii* mogą pojawiać się kwestie natury etycznej, zwłaszcza jeśli uczniowie wykazują postawy negatywne lub wręcz wrogie wobec innych osób uczestniczących w spotkaniu. Na stanowiska skrajnie negatywne należy reagować w sposób zdecydowany, mając świadomość tego, że sama praca z *Autobiografią* nie wystarczy, aby doprowadzić do zmiany postaw. W przypadku zachowań negatywnych, ale mniej skrajnych, należy cierpliwie prowadzić zajęcia, bowiem w miarę korzystania z *Autobiografii* istnieje szansa na doprowadzenie do docenienia różnic międzykulturowych (lub przynajmniej do zaakceptowania ich istnienia).

Szczegółowe omówienie problemów etycznych, które mogą się pojawić, wykracza poza zakres niniejszego opracowania. Jednakże osoby wspierające proces uczenia się mogą skorzystać z następujących dokumentów opublikowanych przez Radę Europy, w których przedstawiono problemy rasizmu i nietolerancji wobec innych:

Young People Facing Difference. Rada Europy, Strasbourg, 1995.

All Different, All Equal: Education Pack – Ideas, Resources, Methods and Activities for Informal Intercultural Education with Young People and Adults. Rada Europy, Strasbourg, 2005.

Domino: A Manual to Use Peer Group Education as a Means to Fight Racism, Xenophobia, Anti-semitism and Intolerance (2nd edition). Rada Europy, Strasbourg, 2005.

Wersja polska: *Kompas: edukacja o prawach człowieka w pracy z młodzieżą*. Warszawa: Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli; Głogów: Stowarzyszenie dla Dzieci i Młodzieży Szansa, 2005

Compass: A Manual on Human Rights Education with Young People (3rd edition). Rada Europy, Strasbourg, 2007.

Companion: A Campaign Guide about Education and Learning for Change in Diversity, Human Rights and Participation. Rada Europy, Strasbourg, 2007.

Compasito: Manual on Human Rights Education for Children. Rada Europy, Strasbourg, 2008.

Wersja polska: *Kompasik: edukacja na rzecz praw człowieka w pracy z dziećmi*. Warszawa: Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli; Głogów: Stowarzyszenie dla Dzieci i Młodzieży Szansa, 2009

Living in Democracy, EDC/HRE Volume III, Rada Europy, 2008.

Kto może korzystać z Autobiografii?

Autobiografia może być stosowana w różny sposób – z pomocą nauczyciela lub samodzielnie. Oto kilka możliwych zastosowań tego materiału metodycznego:

- szkoła proponuje uczniom stosowanie *Autobiografii*, a nauczyciele zachęcają dzieci do korzystania z niej, np. po wycieczce klasowej z nauczycielem geografii lub historii bądź w trakcie/po wycieczce z nauczycielem języków obcych;
- konkretny nauczyciel lub wychowawca klasy zachęca i pomaga uczniom korzystać z *Autobiografii*.

• uczniowie swobodnie korzystają z *Autobiografii*, w wybranym przez siebie momencie, choć z możliwą zachętą ze strony rodziców (potrzebny im jednak będzie instruktaż podobny do niniejszych *Wskazówek dla osób wspierających uczenie się*);

• grupa nauczycieli (np. języków obcych, wychowania obywatelskiego, historii lub geografii) koordynuje stosowanie *Autobiografii* podczas realizacji projektu międzynarodowego.

Obowiązki nauczycieli i pozostałych osób wspierających uczenie się?

Jeśli uczeń wypełnia samodzielnie *Autobiografię*, to jest ona jego prywatną własnością, w której mogą znajdować się bardzo osobiste treści. Dlatego też przed nauczycielami stoją szczególne wymogi – w tej sytuacji mogą oni rozważyć wybór jednej z poniższych możliwości:

- nauczyciele tylko zachęcają starszych uczniów do korzystania z *Autobiografii* jako pewnej formy dziennika i bez zaproszenia ze strony dziecka nie sprawdzają jej zawartości, nie wymagają też jej wypełniania;
- nauczyciele pełnią rolę mentorów – czytają i omawiają *Autobiografię* z ich autorami-uczniami (nie musi to być wersja pisemna, równie dobrze może to być zapis dźwiękowy, stworzony przez ucznia);

- nauczyciele zachęcają uczniów do pracy w parach, w których strony odgrywałyby wobec siebie rolę mentorów;

- *Autobiografia* jest wypełniana wspólnie przez całą klasę w związku z jakimś konkretnym wydarzeniem (np. wycieczką klasową) lub tylko wtedy, gdy uczeń sobie tego zażyczy.

We wszystkich tych przypadkach i wielu innych należy zagwarantować poufność, zwłaszcza jeśli życzą jej sobie osoby uczące się. Jeśli nauczyciel chce, aby wymieniały się swymi doświadczeniami i tym, co zapisały w *Autobiografii*, to należy je o tym poinformować przed udzieleniem przez nie odpowiedzi na wybrane pytania.

Podjęmowanie aktywności

Skierowane do uczniów pytania dotyczące działań, które już podjęli lub zamierzają podjąć w związku z nabytymi doświadczeniami międzykulturowymi, są szczególnie istotne. Nauczyciele i pozostałe osoby wspierające uczenie się muszą zastanowić się, czy i jak zachęcać do angażowania się w dalsze aktywności. Pojawia się tu jednak problem etyczny, czy nauczyciele powinni brać na siebie taką odpowiedzialność, czy też nie.

Decyzja może leżeć w gestii poszczególnych osób wspierających uczenie się, w gestii ich grupy lub też wynikać z całościowo rozpatrywanej polityki edukacyjnej danej instytucji. Kształt owej odpowiedzialności będzie zależał od samych nauczycieli, instytucji, systemu edukacji, tradycji i zakresu odpowiedzialności zazwyczaj przyjmowanej przez nauczycieli.

Zaleca się, aby nauczyciele sami wypełnili swoją własną *Autobiografię spotkań międzykulturowych* przed zastosowaniem jej w klasie.

Autobiografia spotkań międzykulturowych

wersja dla młodszych uczniów

Wskazówki teoretyczne

Czy przypominasz sobie, jak spotkałeś/spotkałaś kogoś, kto jakoś różnił się od ciebie? Mógł to być ktoś, kto pochodzi z innego kraju lub z jakiegoś innego miejsca w Polsce. Mogła to być również osoba innego wyznania niż ty albo człowiek, który mówił innym językiem. Pomyśl o tym spotkaniu – gdzie się ono odbyło i co się wtedy wydarzyło?

Czy pomyślałeś/pomyślałaś już o sytuacji, w której spotkałeś/spotkałaś kogoś innego od siebie?

...

Pokaż kartę z tekstem

Spotkanie

Opis spotkania

Bardzo chciałbym/chciałabym poznać wszystkie szczegóły twego spotkania z tą osobą lub z tymi osobami. Opowiedz mi dokładnie o tym, co się wówczas wydarzyło.

Jeśli dziecko poda tylko zwięzłą odpowiedź lub nie zechce mówić, zachęć je do dalszej wypowiedzi za pomocą jednego lub kilku z poniższych pytań:

Co jeszcze możesz mi o tym opowiedzieć?

Powiedz mi o tym coś więcej!

I co się wtedy stało?

Miejsce spotkania

Gdzie to było?

Co tam robiłeś/robiłaś?

Pokaż kartę z tekstem

Inna osoba

Opis innej osoby

WARSTWA TEORETYCZNA – uznawanie tożsamości, wiedza o innych ludziach

Czy możesz powiedzieć mi coś więcej o... (tej drugiej osobie/tych innych osobach)? Kim one były?

Co było pierwszą rzeczą, jaką u nich dostrzegłeś/dostrzegłaś?

Co jeszcze zauważyłeś/zauważyłaś u tych osób?

Czy możesz mi coś jeszcze o nich powiedzieć?

Jak miały na imię?

Jak wyglądały?

WARSTWA TEORETYCZNA – możliwy wyznacznik tożsamości

Jak były ubrane?

WARSTWA TEORETYCZNA – możliwy wyznacznik tożsamości

Czy miały na sobie coś jeszcze, na przykład jakieś ozdoby lub biżuterię?

WARSTWA TEORETYCZNA – możliwy wyznacznik tożsamości

Jeśli tak: ***Co to było?***

Czy widziałeś/widziałaś już przedtem ludzi takich jak on/ona/oni?

Jeśli tak: ***Gdzie?***

Jeśli tak: ***Dlaczego te osoby były do siebie podobne?***

Pokaż kartę z tekstem Rozmowa

Komunikacyjne aspekty spotkania

WARSTWA TEORETYCZNA – świadomość komunikacyjna, wiedza

Jak te osoby rozmawiały z tobą?

Czy łatwo było ci je zrozumieć?

Jeśli tak: **Dlaczego?**

Jeśli nie: **Dlaczego?**

Jak rozmawiałeś/rozmawiałaś z nimi?

Czy łatwo im było ciebie zrozumieć?

Jeśli tak: **Dlaczego?**

Jeśli nie: **Dlaczego?**

Czy musiałeś/musiałaś zmienić sposób, w jaki mówisz na co dzień?

WARSTWA TEORETYCZNA – elastyczność w zachowaniu

Jeśli tak: **Zmieniłeś/zmieniłaś swój zwykły sposób mówienia?**

Czy wpadł ci do głowy jakiś inny pomysł na ułatwienie porozumienia, np. gesty rękami?

Jeśli tak: **Co to było?**

A czy inne osoby pomagały sobie gestykulacją albo inaczej, byś mógł/mogła je lepiej zrozumieć?

Jeśli tak: **Co to było?**

Pokaż kartę z tekstem Twoje odczucia

Własne reakcje dziecka

WARSTWA TEORETYCZNA – szacunek dla odmienności

Co sobie myślałeś/myślałaś podczas tego spotkania?

Podpowiedz dziecku, jeśli zachodzi taka potrzeba: **Czy wydało ci się ono dziwne, interesujące, czy może jeszcze jakieś inne?**

Dlaczego?

Jak się wtedy czułeś/czułaś?

Podpowiedz dziecku, jeśli zachodzi taka potrzeba: **Czy podobało ci się, czy czułeś/czułaś się niepewnie, czy też jeszcze jakoś inaczej?**

Dlaczego?

A co poczułaś w stosunku do... [tej drugiej osoby/tych innych osób]?

Podpowiedz dziecku, jeśli zachodzi taka potrzeba: **Czy polubiłeś/polubiłaś tych ludzi, czy nie spodobali ci się oni, czy może jeszcze coś innego?**

Dlaczego?

Czy chciałbyś/chciałabyś spotkać się raz jeszcze z... [tą drugą osobą/tych innymi osobami]?

Jeśli tak: **Dlaczego chciałbyś/chciałabyś się z nimi znowu zobaczyć?**

Jeśli nie: **Dlaczego nie chciałbyś/chciałabyś się z nimi znowu zobaczyć?**

Pokaż kartę z tekstem Odczucia drugiej osoby

Spostrzeżenia dziecka dotyczące reakcji drugiej osoby

WARSTWA TEORETYCZNA – szacunek dla odmienności, empatia

Co twoim zdaniem czuła/czuli wtedy... [ta druga osoba/ci inni ludzie]?

Podpowiedz dziecku, jeśli zachodzi taka potrzeba: **Czy myślisz, że czuła/czuli się zadowolona/zadowoleni, niepewna/niepewni, czy też może jakoś inaczej?**

Dlaczego?/Dlaczego tak uważasz?

Jak sądzisz, co sobie pomyśleli podczas tego spotkania?

Podpowiedz dziecku, jeśli zachodzi taka potrzeba: **Czy myślisz, że wydało się im ono dziwne, interesujące, czy może jeszcze jakieś inne?**

Dlaczego?/Dlaczego tak uważasz?

Jakie twoim zdaniem były ich odczucia wobec twojej osoby?

Podpowiedz dziecku, jeśli zachodzi taka potrzeba: **Czy myślisz, że cię polubili, nie poczuli do ciebie sympatii, czy też coś innego?**

Dlaczego?/Dlaczego tak uważasz?

Jak sądzisz, czy chcieliby zobaczyć się z tobą jeszcze raz?

Dlaczego tak myślisz?

Pokaż kartę z tekstem

Podobieństwa i różnice

Porównywanie własnych i cudzych punktów widzenia

WARSTWA TEORETYCZNA – szacunek dla odmienności, empatia, interpretowanie i wiązanie ze sobą faktów, tolerancja dla niejednoznaczności

Pomiń pytanie, jeśli odpowiedź w sposób oczywisty wynika z poprzednich wypowiedzi dziecka **Czy sądzisz, że ty i... [druga osoba/osoby] czuliście to samo podczas spotkania?**

Dlaczego?/Dlaczego tak uważasz?

Pomiń pytanie, jeśli odpowiedź w sposób oczywisty wynika z poprzednich wypowiedzi dziecka **Czy sądzisz, że ty i... [druga osoba/osoby] mieliście odmienne odczucia podczas spotkania?**

Dlaczego?/Dlaczego tak uważasz?

Myślisz, że mógłbyś/mogłabyś się czegoś od nich nauczyć?

Jeśli tak: **Co by to mogło być?**

Podpowiedz dziecku, jeśli zachodzi taka potrzeba: **Może to coś ma związek z tym, co mówiły, co miały na sobie albo z jakąś inną charakterystyczną cechą tych osób?**

Czy te osoby mogłyby nauczyć się czegoś od ciebie?

Jeśli tak: **Co by to mogło być?**

Podpowiedz dziecku, jeśli zachodzi taka potrzeba: **Może to coś ma związek z tym, co mówiłeś, co miałeś na sobie albo z jakąś inną twoją charakterystyczną cechą?**

Pokaż kartę z tekstem

Głębsza refleksja

Refleksja nad całościowo ujmowanym doświadczeniem spotkania

WARSTWA TEORETYCZNA – krytyczna świadomość kulturowa

Gdybyś miał/miała opowiedzieć znajomym o swoim spotkaniu z... [tą drugą osobą/tymi innymi ludźmi], to co byś im powiedział/powiedziała?

Czego twoim zdaniem nauczyłeś/nauczyłaś się na spotkaniu z... [tą drugą osobą/tymi innymi ludźmi]?

WARSTWA TEORETYCZNA – świadomość poszerzania wiedzy

Czy chciałbyś/chciałabyś spotkać się jeszcze raz i spędzić z nimi trochę czasu, np. popołudnie?

Jeśli tak: **Jak sądzisz, co byście razem robili?**

WARSTWA TEORETYCZNA – ukierunkowanie na działanie

Jeśli miałbyś/miałabyś spotkać ich jeszcze raz, to czy jest coś, co chciałbyś/chciałabyś im powiedzieć o sobie?

WARSTWA TEORETYCZNA – ukierunkowanie na działanie

Jeśli mielibyście spotkać się jeszcze raz, to czy chciałbyś/chciałabyś zrobić coś inaczej niż poprzednim razem?

WARSTWA TEORETYCZNA – elastyczność behawioralna, ukierunkowanie na działanie

Jeśli tak: **Co chciałbyś/chciałabyś zrobić inaczej?**

Jeśli nie: **Dlaczego nie chciałbyś/chciałabyś niczego zrobić inaczej?**

Jeśli mielibyście spotkać się jeszcze raz, to czy jest coś, o co chciałbyś/chciałabyś się ich spytać?

WARSTWA TEORETYCZNA – poszerzanie wiedzy, ukierunkowanie na działanie

Jeśli tak: **O co chciałbyś/chciałabyś się ich spytać?**

Jeśli chciałbyś/chciałabyś dowiedzieć się czegoś więcej o tych osobach, to co byś zrobił/zrobiła?

WARSTWA TEORETYCZNA – poszerzanie wiedzy, ukierunkowanie na działanie

Jeśli byłaby to skierowana do kogoś prośba o informacje: **Kogo byś spytał/spytała? Jakie pytania chciałbyś/chciałabyś zadać?**

Czy sądzisz, że spotkanie z... [tą drugą osobą/tymi innymi ludźmi] w jakiś sposób cię zmieniło?

Jeśli tak: **Na czym polega ta zmiana?**

Jeśli nie: **Dlaczego tak sądzisz?**

Czy sądzisz, że spotkanie z ... [tą drugą osobą/tymi innymi ludźmi] skłoniło cię do zrobienia czegoś, czego byś nie zrobił/zrobiła bez tego spotkania?

WARSTWA TEORETYCZNA – ukierunkowanie na działanie

Jeśli tak: **Co zrobisz/zrobiąs pod jego wpływem?**

Jeśli nie: **Dlaczego tak myślisz?**

Czy sądzisz, że zrobisz coś w wyniku naszej rozmowy?

WARSTWA TEORETYCZNA – ukierunkowanie na działanie

Jeśli tak: **Co to będzie?**

Jeśli nie: **Dlaczego tak myślisz?**

Wersja pisemna

Niektóre z nieco starszych dzieci mogą preferować opisanie przeżytego przez siebie spotkania międzykulturowego, zamiast o nim opowiadać. W tym wypadku można zastosować poniższą listę pytań, przy czym trzeba przypomnieć dzieciom, że nie muszą odpowiadać na wszystkie z nich.

Autobiografia spotkań międzykulturowych dla młodszych uczniów

Imię:

.....

Tytuł:

Spotkanie z:

Przypomnij sobie, gdzie spotkałeś/spotkałaś się z tą osobą i co się działo podczas tego spotkania?

Zapisz wszystko, co pamiętasz o osobie, z którą się spotkałeś/spotkałaś, jak ona wyglądała i co miała na sobie?

Czy łatwo było wam się nawzajem zrozumieć? W jaki sposób porozumiewaliście/porozumiewałyście się ze sobą?

Co czułeś/czułaś w związku ze spotkaniem z tą osobą?

Jak myślisz, co ta osoba czuła wtedy w związku ze spotkaniem z tobą?

Czy jest coś, czego moglibyście/mogłybyście nauczyć się od siebie?

Jak sądzisz, czego nauczyłeś/nauczyłaś się w wyniku tego spotkania?

Czy gdybyś spotkał/spotkała tę osobę jeszcze raz, to chciałbyś/chciałabyś spytać ją o coś więcej lub też coś więcej powiedzieć jej o sobie?

Formularz informacji zwrotnych od osób wspierających uczenie się

Zespół opracowujący „Autobiografię” z wielkim zainteresowaniem zapozna się ze wszystkimi informacjami zwrotnymi od osób wspierających uczenie się. Jeśli macie Państwo jakieś spostrzeżenia dotyczące pracy z „Autobiografią”, prosimy o wykorzystanie niniejszego formularza i nadesłanie go nam.

Elektronicznie wypełnioną wersję formularza prosimy przesłać w formie załącznika na następujący adres:

AIFeedback@coe.int